

„Narzędzie oceny progu zagrożenia rozwoju biosocjokulturalnego dziecka” opracowane przez E. Marynowicz-Hetkę¹
dostosowane do współczesnych warunków przez I. Krasiejko.

Syndrom cech	Cechy	Wskaźniki progu zagrożenia rozwoju dziecka na poziomie ostrzegawczym (możliwe działania profilaktyczne w postaci pracy socjalno-wychowawczej asystenta rodziny)	Wskaźniki progu zagrożenia rozwoju dziecka na poziomie krytycznym (przy istnieniu kilku wskaźników i braku chęci współpracy rodziców w ich niwelowaniu - wskazane ratownictwo w postaci <u>pieczy zastępczej</u>)
pielęgnacja rozwoju biologicznego	warunki materialne	dochód rodziny z różnych źródeł (pracy rodziców, świadczenia) wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb, niska umiejętność rodziców w gospodarowaniu budżetem domowym, zdarzają się zaległości w opłatach lub okresowe zadłużenia	dochód nie wystarcza na zaspokajanie podstawowych potrzeb, wielkość dochodu jest niestała, pochodzi głównie ze świadczeń rodzinnych i z pomocy społecznej lub/i nielegalnych źródeł, rodzice nie chcą korzystać z możliwości aktywizacji zawodowej, niska umiejętność rodziców w gospodarowaniu budżetem domowym, zaległości w opłatach lub/i zadłużenia, pieniądze są przeznaczane głównie na używki lub inne potrzeby rodziców
	warunki mieszkaniowe	gęstość zaludnienia 2 osoby na pokój, w wyposażeniu mieszkania brakuje kilku podstawowych sprzętów, np. stołu, rodzeństwo śpi ze sobą w jednym łóżku, w domu czasem można zastać nieporządek	gęstość zaludnienia powyżej 2 osoby na pokój, brak podstawowych sprzętów, np. dzieci śpią w jednym łóżku z rodzicami, brak miejsca do zabawy i odrabianie lekcji przez dzieci, zniszczenie mebli, w pomieszczeniach panuje brud
	przestrzeganie norm żywienia i higieny	w żywieniu przewaga posiłków przyrządzonych z półproduktów, dzieci nieregularnie jędy gorący posiłek, dzieci myte lecz nieregularnie, dość czysto ubrane, ale rzeczy zniszczone, mało zadbane, w domu są urządzenia sanitarne, ale źle funkcjonują lub nie są utrzymywane w czystości	skromne i niepełnowartościowe lub/i nieprzystosowane do wieku dziecka posiłki, dzieci mają brudne ciało i ubrania, wstępuje świerzp lub wszy, brak bieżącej ciepłej wody, WC na zewnątrz mieszkania, urządzenia sanitarne źle funkcjonują lub nie są utrzymane w czystości
	troska o stan zdrowia dziecka	mała troska rodziców o stan zdrowia dzieci (wizyty u lekarza tylko w koniecznych przypadkach, zazwyczaj podporządkowywanie się zaleceniom lekarza)	brak troski rodziców o stan zdrowia dzieci (wizyty u lekarza tylko w koniecznych przypadkach lub wcale, nie podporządkowywanie się zaleceniom lekarza),
wyrównywanie braków organizmu dziecka	zainteresowanie kompensacją i współdziałanie w jej realizacji	przy przewlekłych chorobach lub zaburzeniach rozwojowych u dzieci, niesystematyczne podejmowanie działań przez rodziców dotyczących diagnostyki, leczenia, terapii, rehabilitacji czy rewalidacji dziecka, zalecane przez specjalistów ćwiczenia są w	przy przewlekłych chorobach lub zaburzeniach rozwojowych u dzieci, mimo zaleceń lekarzy, pielęgniarki środowiskowej lub pracowników innych instytucji niepodjęcie działań przez rodziców dotyczących diagnostyki, leczenia, terapii,

¹ Marynowicz-Hetka E., *Narzędzie oceny progu rozwoju biosocjokulturalnego dziecka*, w: I. Lepalczyk, J. Badura (red.), *Elementy diagnostyki pedagogicznej*, PWN, Warszawa 1987.

		domu wykonywane niesystematycznie	rehabilitacji czy rewalidacji dziecka
pobudzenie rozwoju biologicznego	stwarzanie warunków do rekreacji fizycznej	rodzina podejmuje pewne działania na rzecz udziału dzieci w rekreacji fizycznej, ale z inicjatywy dzieci, szkoły lub innych instytucji, dziecko posiada niektóre przyrządy do rekreacji fizycznej (np. rower, sanki, piłkę), zazwyczaj otrzymało je w prezencie	rodzice nie stwarzają okazji do rekreacji fizycznej dzieci, z propozycji instytucji korzystają niechętnie, dziecko nie posiada sprzętów sportowych
nabywanie ról społecznych	struktura rodziny	rodzina formalnie pełna, lecz rozkład pozycia, rodzina niepełna, potworkowa,	rodzina formalnie pełna, lecz rozkład pozycia, rodzina niepełna, częste zmienianie partnerów, duża liczba dzieci z różnych związków, część dzieci przebywa w pieczy zastępczej
	modelowanie stosunku do pracy zawodowej przez rodziców	prace dorywcze, porzucanie pracy, okresowe utrzymywanie się ze świadczeń z pomocy społecznej	niechęć do aktywizacji zawodowej, unikanie lub/i porzucanie pracy, utrzymywanie się ze świadczeń rodzinnych lub/i z pomocy społecznej, nielegalne źródła dochodu (np. prostytutka, kradzieże)
	obowiązki domowe	dzieci nie mają obowiązków domowych lub jeśli mają nie dostrzega się ich wartości wychowawczych	nadmierne obciążenie obowiązkami domowymi, dzieci przejmują zadania rodziców i obowiązki opiekuńczo-wychowawcze wobec młodszego rodzeństwa
	warunki do nauki sprzyjające wdrażaniu do roli ucznia	dzieci mają wyodrębnione miejsce do nauki ze wspólnej przestrzeni (np. fragment stołu, półka w szafie), lecz warunki zewnętrzne nie sprzyjają nauce (włączony TV, rozmowy dorosłych, zabawa młodszego rodzeństwa), niekompletny zestaw podręczników, minimalne wyposażenie szkolne, lecz utrzymane w nieładzie	brak stałego miejsca do nauki, brak kompletu książek i przyborów, warunki zewnętrzne niesprzyjające w odrabianiu lekcji
	zainteresowanie rodziców nauką szkolną dziecka	kontakt ze szkołą z inicjatywy nauczyciela, sporadyczne zainteresowanie nauką szkolną dziecka, okazjonalna pomoc w przypadku trudności	unikanie kontaktu z pracownikami szkoły, przywalanie dziecku na opuszczanie lekcji i nieodrabianie prac domowych lub brak zainteresowania nauką szkolną dziecka
	kształtowanie postaw prospołecznych	czas poświęcony dziecku	rodzice sporadycznie spędzają czas z dzieckiem oraz interesują się jego poczynaniami lub odwrotnie nadmierne ochranianie i koncentrowanie się na sprawach dziecka, nie pozwalanie na zabawy z rówieśnikami
atmosfera rodzinna		konflikty, tworzenie się koalicji jednych członków rodziny przeciw drugim, niechęć, „dusznna atmosfera”, wspólne wykonywane czynności są niezamierzone, zdarza się nadużywanie alkoholu przez jednego z rodziców	przemoc partnerska lub wobec dzieci, uzależnienie od środków psychoaktywnych jednego lub obojga rodziców, chłód emocjonalny matki wobec dzieci, brak więzi, nielezione zaburzenia psychiczne matki z zniekształceniami w odbiorze rzeczywistości, brak wspólnie wykonywanych czynności integrujących rodzinę (pogawędki, wycieczki), nieradzenie sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

	postawy wychowawcze	unikająca, nadmiernie chroniąca	nadmiernie wymagająca, odtrącająca – okazywanie dziecku, że jest niechciane i niekochane
	styl wychowania	styl chaotyczny, niekonsekwentny, okazjonalny, autokratyczny postępowanie rodziców jest niespójne, np. matka ulega dzieciom a ojciec jest zbyt wymagający, niejednakowe traktowanie dzieci	despotyzm wychowawczy - zbyt duże wymagania w stosunku do wieku dziecka, krytycyzm, kary fizyczne lub styl liberalny niekochający – nieingerowanie rodziców w postępowanie dziecka, nieinteresowanie się jego sprawami i miejscem przebywania, chłód emocjonalny
budzenie zainteresowań intelektualnych i estetycznych	organizowanie sytuacji wychowawczych sprzyjających budzeniu aspiracji i zainteresowań	w domu jest niewiele książek, czasem czyta się lub ogląda wiadomości lub filmy dokumentalne, aktywność kulturalna rodziców ogranicza się do kontaktu z TV, kontakt z innymi instytucjami kulturalnymi okazjonalny, najczęściej zainicjowany przez szkołę lub instytucje pomocy społecznej, dzieci czasem uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne organizowane przez szkołę lub świetlice środowiskowe	w domu nie ma biblioteczki, rodzice nie wykazują inicjatywy w organizacji i czasu wolnego, niechętnie zapisują dzieci do pałecówek wsparcia dziennego
przekazywanie zasad i norm moralnych	tworzenie sytuacji sprzyjających uczeniu się refleksji nad życiem i zachowaniami osób	rodzice nie organizują sytuacji wychowawczych wymagających oceny postępowania drugiej osoby i jego motywów, w razie zaistnienia naturalnej sytuacji tego typu udzielają wskazówek w sposób dyrektywny	rodzice dają niewłaściwy przykład swoim zachowaniem, nie respektują norm społecznych, negatywnie oceniają przy dziecku osoby żyjące zgodnie z zasadami, przyzwalają lub nawet nakłaniają dziecko do zachowań takich jak kradzieże, oszustwo, pobicie, prostytutka